SELİM İLERİ

YAZDIKLARIMI SANA GÖNDERİYORUM

Bir öykü şöleni!

Peride Celal "Yürek yakan bir şey var Tomris Uyar'ın öykülerinde" demişti, "bütün küçük, bencil sevinçlerinizden utanç duyuruyor size..."

Kitaplığımda 2015'in en güzel kitaplarından biri olacak: Tomris Uyar/**Bütün Öyküleri** (Yapı Kredi Yayınları)!

Dışarıda kar yağıyor, hava mütbiş soğuk, kapı çalındı. Kim olabilir? Kimseyi beklemiyorum... Az sonra Tomris Uyar'ın **Bütün Öyküleri**'yle baş başaydım. Gençliğimizden birçok anıyla da. **İpek ve Bakır**'da yer alan kimi öyküler, Cemal Süreya'nın Papirüs dergisinde yayımlanıyor; koyu bir Tomris Uyar hayranıyım. Bir gün Atasaray en üst kattaki Papirüs'e çıkarken, merdivenden inen Tomris ve Turgut Uyar'ı görüyorum. Tanışmıyoruz, cesaret edip kendimi tanıtamıyorum...

Tomris Uyar edebiyatımızın en önemli öykücülerinden biridir bence. **İlkgençlik Çağına Öyküler**'in (Everest Yayınları) üçüncü cildinde, Ayşe Sarısayın'la birlikte şöyle yazmışız:

"(...) yazarlığını öyküye adadı, sonraki kuşaklar üzerinde derin etkisi oldu. Daha ilk yapıtlarından başlayarak öykü sanatının sınırlarını, olanaklarını kendi kişisel yaklaşımından zorladı, yeni çevrelere taşıdı."

Gerçekten öyle. Şimdi bütün bir öykücülük yaşamının verimine kapılıp gitmişken, sevgili Tomris Uyar'ın eşsiz, unutulmaz verimlerini bir kez daha anma fırsatını buluyorum: Örnekse, "Mâzi Kalbimde Bir Yaradır" dörtlemesi; birbirinin ardılı, birbirini bütünleyen dört şiir-öykü... **Ödeşmeler**'de çağdaş edebiyatımızın en acı öykülerinden "Dön Geri Bak", bana adanmış "Elişi Göllerde"...

Diz Boyu Papatyalar'da, sıkıyönetim günlerinin karanlık saçmalığını bambaşka anlatan "Emekli Albay Halit Akçam'ın İki Günü", bu öyküye ne kadar çok güldüğümüz ve sonra bu gülüşlerin ardındaki, o, zehir gibi acıyı alımladığımız, votkalı akşamüstünü hatırlıyorum...

Tomris Uyar

Tomris Uyar roman yazmayı her zaman reddetti. Ama hem **Otuzların Kadını**'nda, hem **Güzel Yazı Defteri**'nde roman sanatından ustaca yararlandı. Sevgili Tomris –bildiğim kadarıyla– şiir de yazmadı. Fakat hep bir şairdi, düzyazıda, öyküde, günlüklerinde, denemelerinde.

Yakınlarda, bir söyleşimizde, sevgili Enis Batur "Metal Yorgunluğu" öyküsünün yüksek düzeyinden söz açmıştı. **Bütün Öyküleri**'nin 432. sayfasında başlayan "Metal Yorgunluğu", bu kitapta –yeniden– okuduğum ilk öykü oldu. Tomris Uyar'dan başka kim yazabilirdi?..

Daha eskilerde, epey eskilerde, Peride Celal "Yürek yakan bir şey var Tomris Uyar'ın öykülerinde" demişti, "bütün küçük, bencil sevinçlerinizden utanç duyuruyor size..."

Ayşe Sarısayın'ın mektubu

Birkaç hafta önce İrfan Yalçın'ın Son Bahçeler'ini (Cumhuriyet Kitapları) yazmıştım. Ayşe Sarısayın her zamanki inceliğiyle bir mektup yazmış; geçen Perşembe akşamı elden verdi. Bu mektubu sizlerle mutlaka paylaşmak istiyorum:

"Sevgili Selim İleri,

İrfan Yalçın'ın Son Bahçeler romanı için birkaç satır yazmak istedim sana. Radikal Kitap'taki yazında "Roman kişilerinden biri, Ayışığı Yaşlılar Yurdu'na 'Ölüm bekleme yerleşkesi' diyor. Burada ölüm mü bekleniyor, yoksa ışıltılarla geçmiş görünen gençlikler, tek tek çözümlendikçe, gizlerine ayrıştırılınca, hayat doğrudan doğruya bir ölüm mü olup çıkıyor?.." demiştin.

Her ikisi de aynı anda, birbirine geçerek ve birbirinden doğarak diye düşündüm kitabı okuduktan sonra. Ölümün beklendiği süreçte, tüm hayatlar ölüm oluyor âdeta, her şey ölüme açılıyor –ancak ölümü bekleyenler için de böyle mi gerçekten– emin değilim. Geçmişin pırıltılarıyla avunmalar ya da acılarıyla yüzleşmeler, ölümü ötelemenin yolları mı yalnızca? Bu algı, ölümü bekleyenlerden çok, onları dışarıdan izleyenlere ait gibi geliyor bana. Zaman daraldıkça ölümlülük gerçeğinden gitgide uzaklaşılarak sürdürebilir bir hal alıyor hayat belki de, kim bilir...

Son Bahçeler'i bir şiir gibi okudum –"onca şiirli diline rağmen vurucu, sarsalayıcı bir kara roman; şüphesiz, bazı kara şiirler gibi..." demişsin aynı yazında. Daha ilk satırlarda hissettiriyor kendini şiir: "Sonra hep birden karanlığa karışır gibi oldular, anlamadım. Ne annem, ne o küçük, güzel evimiz, ne o çiçekli bahçe, ne de o çok yağmurlu yazlar yok artık. Öyle bir duygu ki, kar başlıyor. Kimi zaman, yaşlı bir evin yağmur akıtan çatısı oluyor bellek sanki; damla damla düşüyor anılar." Roman boyunca anlatıcının yaşlı annesinin "ölüm bekleme yerleşkesi" diye tanımladığı huzurevi sakinlerinin, Bayan Kasımpatı, Bayan Gümüş, Karikatür Adam, Cabbar, Bay Sakallı, Bayan Minnoş, Bayan Çığlık, Büyük Kız Kardeş, Küçük Kız Kardeş, Menekşe, Bayan Cennet, Bayan Öğretmen, Bayan İp, Benek, Doktor, Doktor'un Bayanı ve Albay'ın hayatlarından acı kesitlere tanık olurkenv e "belleklerden damla damla düşen anılar"la o hayatların nasıl bütünlendiğini sarsılarak okurken, uzun bir şiirin içinde yol aldığımı hissettim. Yazılmış en güzel, en derin şiirlerden biri –insan olma gerçeğinin hüzünlü şiiri.

"Bitti sayılır yaşamakla sevişmek..." sözü, yalnızca yaşlılık hallerinin değil, son yıllarda sıkça konuştuğumuz konuların, kayıpların, kuşatmaların, boğuntuların da dile gelişiydi sanki. Her geçen gün artan başa çıkamama duygusu, gidenlerin ardından yaktığımız ağıtlar, kalanların karşısındaki çaresizliğimiz. "Issız Kediler Sokağı"nda artık kimsenin öpmediği kediler ve ipe giden çocuklar – "uçurulmuş ömürler"den ibaret geçmişimiz...

"Bu romanımda yaşamı sorguluyorum. Yaşamı da Türkiye çerçevesinde sorguluyorum" diyor İrfan Yalçın bir söyleşisinde. "Az gelişmiş kapitalist bir ülkede sevgilerin büyüyemeyeceğini, gelişemeyeceğini biliyorum. Sevgilerin ancak sınıfsız toplumlarda gerçek sevgiler olabileceğini biliyorum. Ama yine de bizim gibi toplumlarda kendini aşmış kişiler için, yaratıcılığı gelişmiş kişiler için gerçek sevgi vardır" diye devam ediyor. "Sadece birkaç kişi ile ilişkilerimiz yok bizim. Bizi her şey etkiliyor. Sınıfların olduğu bir yerde gerçek sevgi, gerçek toplum olamaz..."

Son Bahçeler'i bir solukta ve oradan oraya savrularak okudum. O büyük ıssızlığa rağmen, "yaratıcılığı gelişmiş" kişilerden birinin, değerli İrfan Yalçın'ın romanın her satırına yansıyan sevgisini, iyi edebiyatın gücünü hissederek, bu temaslar olduğu sürece yalnız olmadığımızı düşünüp sevinerek içten içe.

"Son bahçeler bunlar... Tahtadan pijama giydirip attâ götürecekler öldüğümüz gün bizi..." faslı ne zaman gelir, bilinmez ama duygularımı iletmek istedim vakit varken henüz ya da öyle olduğunu sanırken şu anda."

Dıranas'ın Küçük Prens çevirisi...

Telif hakları sona ermiş Küçük Prens 'furya'sında beklenmedik güzellik Ahmet Muhip Dıranas'ın çevirisi (Kapı Yayınları) olacakmış! Türk şiirinin büyük ustası, 1950'lerde Saint-Exupéry'nin göz kamaştırıcı eserini çevirmiş, bu çeviri, o günlerin Çocuk ve Yuva dergisinde tefrika edilmiş. İlk kez kitap olarak yayımlanıyor.

Dıranas mı çevirmemiş, dergi mi 'atlamış', giriştekı adayışla sondaki ayrılış bölümleri benim Küçük Prens çevirimden alıntılandı. Elli yıla yaklaşan yazarlık çabamda, Dıranas'la adımın yan yana olması benim için eşsiz bir sevinç! Hiç değilse, bu akşamüstü "hoyrat" değil...